

Усний журнал “Михайло Юрійович Лермонтов ”

*« Каждый заново открывает для себя Лермонтова.
Гений его настолько всеобъемлющ и многогранен,
что эти открытия будут продолжаться
без конца.»*

Сергей Наровчатов

Фактори життя і творчості поета

Кумир Лермонтова – Байрон. Рід Лермонтових відноситься до середніх віків, пов'язаний з шотландським поетом Томасом Лермонтовим. У Вальтера Скотта є балада про відважного митця, який потрапив у полон і залишився в Росії. УХVІІ ст. в Англії одна з представників по жіночій лінії Лермонтова вийшла заміж за Вільяма Гордона. А в ХVІІІ ст., у 1785 році, на Єлизаветі Гордон одружився барон Байрон – це були батьки великого англійського поета Байрона. Лермонтов написав вірш « Нет, я не Байрон », який присвятив поету. Лермонтов як і Байрон, « в пламенной душе своей сосредоточил стремление целого века » (як сказав поет Д.В. Веневитинов про Байрона). Але як просто говорить поет про найтрагічніші речі. (читання вірша учнем)

Вихованням М. Лермонтова займалась бабуся Єлизавета Олексіївна Арсенєва, знатна та заможна жінка. Вона найняла вчителів, які вчили М. Лермонтова гри на фортепіано. Поет любив музику, тому, мабуть, такі мелодійні його вірші. Драматичні твори Лермонтова покладені на музику, а вірші стали романсами. (Звучить уривок з романсу Є.Шашиної ««Вихожу один я на дорогу»».

М. Лермонтов знав французьку, німецьку, англійську мови. Він переклав вірші Гете, Гейне, але переосмислюючи тему. В поезії поета звучить мотив самотності, єднання людини і природи (« На севере диком стоит одиноко сосна », « Горные вершины »). Пише вірші французькою мовою. Лермонтов – поліглот.

М. Лермонтов-борець, сміливий і самотній. Мене вразив вірш «Смерть поета» і його місце в долі поета. З яким болем пише поет про смерть Пушкіна, засуджуючи світське товариство, французького підданого, який посмів стріляти в гордість нації. А ще більше вразило сміливе слово поета проти тих, хто стоїть біля трону. Недарма переписаний рукою вірш дійшов до головного відділку жандармерії з написом: «Воззвание к революции ». Життя поета змінилось, його пізнали як поета, а цар зненавидів і прагнув позбавитися його, відправляючи на Кавказ.

М. Лермонтов-філософ, який пише про плинність життя, про гармонію духовного і природного життя. До такого висновку можна дійти, читаючи вірші поета, наприклад, «На дорогу йду я в самотині».

Висновок: «Яким був М. Лермонтов?»

Лермонтов – борець, людина, яка не може бути пасивною в житті. Його зброя – це поетичне слово.

Тематика віршів

<i>Мотиви лірики</i>	<i>Ліричний герой</i>
1. Тема самотності.	Самотній, але прагне діяти
2. Тема Батьківщини	Любити Батьківщину і свій народ
3. Тема природи	Єдність героя і природи
4. Тема кохання	Щиро кохає
5. Тема поета і поезії	Поет – проповідник високих ідей. Відчуває, що його не розуміють
6.Тема протесту проти влади,рабства,пасивності покоління	Бунтівна, смілива душа.

Художня самобутність лірики Лермонтова

1. Це « поезія думки», сповнена філософських роздумів про людину, світ, природу, суспільство.
2. Глибокий психологізм, схильність до аналізу й самоаналізу душевних порухів особистості.
3. Історизм, всебічне дослідження відносин особистості зі світом, прагнення досягнути духовну сутність суспільства, від чого залежить місце людини в ньому.
4. Провідні конфлікти: герой і світ, герой і він сам.
5. Улюблені художні прийоми Лермонтова: контраст і антитеза.
6. Сповідальний характер лірики, що не виключає елементів сатири, іронії, сарказму та ін.
7. Трагічний пафос поезії.

Портрети М.Ю. Лермонтова

Автопортрет письменника. М.Ю. Лермонтов намалював його в 1837 році на Кавказі і подарував коханій жінці – Варварі Лопухіній – під час їх останньої зустрічі у 1838 році. Лермонтов зображений на фоні кавказького пейзажу, на ньому мундир драгунського полку. Він утілює своє уявлення про себе – свої приховані думи, трагізм, невимовну тугу й водночас м'якість характеру і душевну доброту.

М.Ю.Лермонтов «Автопортрет в бурці» 1837р.

Одним з найкращих портретів Лермонтова, створених за життя митця, є **портрет П.Заболотського** 1837 року, який художник створив на замовлення бабусі поета – Є.Арсеньєвої. Поет у розстебнутому мундирі із золотим аксельбантами. Виконаний у реалістичній манері, портрет досить точно відобразив риси обличчя письменника, а головне – його самозосередження і самозагиблення

Заболотський П.Є.Портрет поета М.Ю. Лермонтова 1837р.

На портреті **К. Горбунова** 1841 році Лермонтов у мундирі Тенгінського піхотного полку. Тут обличчя не таке спокійне, як на портреті

П. Заболотського. Художник підкреслив духовну схвильованість поета, напругу його внутрішнього життя.

Як бачимо, портрети різні. Вони не зуміли знайти життя обличчя, передати духовну суть Лермонтова. В цих зображеннях немає головного – поета. То який же він, Михайло Лермонтов як людина і як поет? Звідки взялися та туга в очах й біль у його очах?

Акварель К.А.Горбунова. 1841р.

Лермонтов - художник.

Михайло Юрійович Лермонтов - художник ... Чи не правда, звучить дивно і загадково? Ми так звикли до його дивовижних витворів у віршах і прозі, що живопис має здаватися чимось далеким і незрозумілим. А насправді це зовсім не так. Необхідно тільки трохи уважніше подивитися на акварелі і малюнки поета.

М.Ю. Лермонтов заявив себе як художник в циклі кавказьких картин 1837 року. До нього не було в російському живописі романтичного Кавказу – такий Кавказ був тоді тільки в літературі, в поезії, створений В.Жуковським та О.Пушкіним.

М.Ю. Лермонтов увійшов в історію живопису і як чудовий портретист. Рідні і друзі, знайомі та зовсім сторонні люди - ось ті образи, які зобразив Лермонтов. Портрети виконані в різній стильовій манері (романтичної, сатиричної), відповідно вигляду зображуваної особи. Найбільш відомий портрет О. А. Столипіна (Монго), родича і друга поета. Лермонтов зобразив Столипіна в костюмі курда (представника однієї з кавказьких народностей). Великі, з хитринкою очі, глузливий погляд, шапка заломлена на потилицю - таким відчайдушним ми бачимо випускника школи юнкерів. Саме він був негласним секундантом на дуелі поета з Миколою Соломоновичем Мартиновим.

М.Ю.Лермонтов «О.А.Столипін(Монго) в костюмі курда» 1832р.

Кавказький цикл його картин

та малюнків, в який входить і акварельний автопортрет поета в формі офіцера Нижегородського драгунського полку (в черкеске та бурці), складає як би єдиний романтичний твір. На жаль, деякі картини загубились. Багато картин та малюнків цього циклу Лермонтова нагадують кавказькі пейзажі в його творах, але вони не є ілюстраціями: це різні твори про одне й те саме. Малюнки, картини, замальовки в рукописах – все це було формою вираження його творчого дару у віршах та в прозі.

У 1837 році за вірш «Смерть поета», присвячений загибелі О.С.Пушкіна, Лермонтов був висланий з Петербурга в Нижегородський драгунський полк, що стояв у Кахетії. По дорозі він захворів, потрапив в ставропольський госпіталь, а звідти в середині травня був переведений для лікування в П'ятигорськ. Лікувався він мінеральними ваннами. Згодом всі враження життя на водах лягли в основу повісті «Княжна Мері», в якій Лермонтов описав П'ятигорськ і його околиці. Тоді ж він написав картину «Вид П'ятигорська». (Вид П'ятигорська 1837р.)

Панорамний краєвид з прохолодними блакитними далями, охайними будиночками в долині ... Це П'ятигорськ, яким знав і любив його Лермонтов, де жили герої його творів.

У вересні 1837р. за приписом командування він їде по Військово-грузинській дорозі до Грузії, в свій полк. На своїй картині Лермонтов зобразив околиці Караагача, де стояв Нижегородський драгунський полк, в якому він служив. У ті часів поблизу скелі, що височіє над Караагач і видною за багато десятків кілометрів з лівобережної частини Алазанської долини, пролягав торговий шлях. (Руїни поблизу селища Караагач в Кахетії »1837-1838г.)

Руїни поблизу селища Караагач в Кахетії »1837-1838р.

Після повернення з першого заслання Лермонтов наповнений дивним творчими задумами. Він зображує Кавказ в таких творах, як «Герой нашего времени»; кавказька редакція «Демона», «Мцыри», «Беглец», «Дары Терека», «Казачья колыбельная песня», «Тамара», «Свиданье», «Прощание», «Хаджи Абрек». Все це стало результатом його поневірянь по Північному Кавказу і Закавказзю в 1837 році.

Подорожуючи, Лермонтов зупинявся в стародавній столиці Грузії - Мцхеті. Картина «Військово-Грузинська дорога поблизу Мцхета» 1837-1838 рр. Пишність гір, величні стіни собору Светіцховелі, руїни монастиря Джваріссакдарі воскрешали в пам'яті давно минулі образи. Ці місця оспівав Лермонтов в поемі «Мцыри», дія якої відбувається «... там, где, сливаясь, шумят, обнявшись, будто две сестры, струи Арагвы и Куры...» Ці місця Лермонтов відобразив і на своїй картині.

Полк, в якому служив Лермонтов, стояв в ста верстах від Тифліса. І поет не міг не побувати в цьому чудовому старовинному місті. Так народилася ще одна картина Лермонтова. «Вид Тіфліса» - відмінний зразок романтичного живопису.

«Військово-Грузинська дорога поблизу Мцхета» 1837-1838 рр.

Лермонтов зобразив те, що справило на нього враження - образ східного міста, яскравого і дуже екзотичного. («Вид Тіфліса» 1837р.) Його вразила панорама Тіфліса. Справа, на золотисто-жовтій скелі, височіє Метехський замок. На протилежному березі Кури - кучеряві Орточальські сади. У центрі картини - гостроконечна скеля. І, нарешті, на задньому плані - панівна над містом гора - Мтацмінда.

«Вид Тіфліса» 1837р.

В продовж свого недовгого і такого неспокійного життя Лермонтов створив велику кількість живописних і графічних робіт. Малюнки і картини Лермонтова - це своєрідні мальовничі щоденники його життя. Де б він не був, в які б обставини не ставила його доля, він відкривав світу красу Кавказу, вдивляючись в нього пильним поглядом геніального поета і чудового художника. Спогади про Кавказ 1838г.

*Как я любил Кавказ мой величавый,
Твоих сынов воинственные нравы,
Твоих небес прозрачную лазурь
И чудный вой мгновенных, громких бурь...*

Лермонтов – прозаїк.

М.Ю. Лермонтов писав прозові твори. Роман «Герой нашего часу», очерк «кавказець», роман «Вадим», роман «Княгиня Луговська», турецька казка «Ашик-керіб».

Роман «Герой нашего часу», по словам Лермонтова - це «історія душі людської». Це духовні пошуки головного героя Печоріна, людини непересічної, цікавою своїм розумом і своїми пристрастями, мріями і прагненням. Бажання принести «користь» своєму поколінню надихнуло письменника на створення портрета свого сучасника. Письменник хотів, щоб співвітчизники разом з ним зазирнули у глиб своєї душі й свого часу, розібрались у своїх ідеалах, усвідомили той шлях, яким вони йдуть в історії та моралі. Це робить роман актуальним і для нас. Автор піднімає проблеми, що виходять за межі лермонтовського часу: людина і доля, зміст буття, людина і суспільство, добро і зло, життя і смерть, свобода внутрішня і соціальна, кохання і зрада, правда і фальш.

Казбич и Бала. Художник В.Г. Бехтеев. 1939

Княжна Мери и Грушницкий. Художник М. Врубель. 1890–1891

Картина [М. А. Врубеля](#) «Дуэль Печоріна з Грушницьким»

Лермонтов – воїн.

Воїнами були його предки. «Померти з кулею в грудях», - пише він, пояснюючи свій вчинок вступу до школи прапорщиків М.А. Лопухіній. – Це варте повільній агонії старого». Це не пусті слова, це фамільна честь.

Поет був засланий в Тенгінський піхотний полк, в район важких воєнних дій. Зовсім іншим постав поетові улюблений йому край. У вересні 1840 в одному з листів до Петербурга Лермонтов повідомляв: *«У нас були кожен день справи, і одна доволі спекотна, яка продовжувалась 6 годин. Нас було всього 2000 піхоти, а їх до 6 тисяч; і весь час билися багнетами ... уяви собі, що в яру, де була потіха, годину після справи ще пахло кров'ю»*. Це був бій біля річки Валерік («річка смерті»), на лівому фланзі кавказької лінії, в Чечні. «Епізод з битви при Валеріке» 11 липня 1840. »1840р. Читаючи листи Лермонтова про битви при Валеріке (за яку його було представлено до нагороди георгіївським хрестом) відчуваєш, що це його презирство до смерті не літературне. Це презирство справжнього чоловіка, воїна

Лермонтов, за свідченням сучасників, проявив вражаючу холоднокрівність і відмінну мужність. Але те, що побачив поет, глибоко вразило його душу.

Епізод з битви при Валеріке. 1840р.

*..Я думал: жалкий человек,
Чего он хочет!...небо ясно,
Под небом места много всем,
Но безпрестанно и напрасно
Один враждует: он- зачем?*

При Валеріке. 12.07.1840 р. похорони вбитих

Військовий історик В. А. Потто передав спогади учасника походу К. Маманцева : «Ар'єргардний батальон залишився без прикриття. Чеченці кинилися на пушки. В цей час Маманцев побачив біля себе Лермонтова, який наче з-під землі виріс із своєю командою. І який він був гарний в червоній шовковій сорочці з розстебнутим комірцем, у руках кінжал. Він і його товариші, як тигри готові були кинутись на горців, якби ті дістались їх зброї.»

Генерал-лейтенант Галафеев представив Лермонтова до нагороди і направив особисте прохання про перевід Михайла Лермонтова в гвардію.

Лермонтов – поет.

Автор віршів про Батьківщину «Родина», «Прощай немытая Россия».

Поет пише про любов до природи, дивну єдність з якою відчувається у кожному рядку «Листок», «Горные вершины», «На севере диком». Вірші мелодійні, тому мабуть, багато його віршів стають народними піснями. Наприклад, «Парус», «Тростник», «Тамара», «Выхожу один я на дорогу».

Є вірші, в яких відчувається конфлікт героїв і світу: «Пророк», «Смерть поета», «Как часто, пестрою толпою окружен»...Лермонтов не байдужий до майбутнього свого покоління, засуджуючи його за бездіяльність. Вірш «Дума».

Вражає відчуття самотності та прагнення діяти проти зла. У віршах про кохання Лермонтов щирий, пристрасний. Присвячує вірші Н.Івановій, Е.Сушківій. Але все життя любив Вареньку Лопухіну («Нет, не тебя так пылко я люблю», «Оправдание», «Мы случайно сведены судьбою та ін. (він присвячує їй). Її намалював в образі іспанської монахині, коли писав поему «Демон».

Лермонтов пише поеми: «Мцыри», «Беглец», «Тамбовская казначейша», поема «Песня про купца Калашникова», драма «Маскарад», «Испанцы», «Два брата»...

При житті поета вийшла тільки одна збірка «Стихотворения» 1840р.

Лермонтов не побачив свої драми ні на сцені, ні в друку.

М.Ю.Лермонтов «Портрет В.О. Лопухіної» 1835-38р.

